

Archeologisch vooronderzoek ten behoeve van riool- en wegvernieuwingswerkzaamheden Kapelpolder, gemeente Maassluis

Ruimtelijk advies op basis van bureauonderzoek

Rapportnummer: V1218
Projectnummer: V14-2903
ISSN: 1573 - 9406
Status en versie: Definitief 2.0
In opdracht van: Gemeente Maassluis
Rapportage: W.J. Weerheijm, R. Schrijvers, C.A. Visser
Plaats en datum: Amersfoort, 26 februari 2015

Niets uit dit werk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV

Projectgegevens		
Initiatief	Rioleringswerkzaamheden	
Toponiem / locatie	Kapelpolder	
Plaats	Maassluis	
Gemeente	Maassluis	
Provincie	Zuid-Holland	
Oprachtgever	Gemeente Maassluis Afdeling Ruimtelijke ordening, verkeer en milieu Team Bouwen Postbus 55 3140 AB Maassluis	
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. J. van der Vliet, 010 593 17 94	
Oppervlakte plangebied	41,2 ha	
Diepte grondwerkzaamheden	tot 2 m -mv	
Huidig grondgebruik	woonwijk, openbare weg, openbaar groen	
Onderzoeksmelding	63.652	
Soort onderzoek	bureauonderzoek	
RD-hoekcoördinaten van het plangebied	076.113 / 437.795 076.712 / 437.264	076.973 / 437.618 076.519 / 438.221
Kaartblad (1:25.000)	37B Naaldwijk, 37D Brielle	
Uitvoerder en documentatie	Vestigia BV <i>Archeologie & Cultuurhistorie</i>	
Projectleider/Senior archeoloog	Drs. W.A.M. Hessing	
Projectmedewerkers	Drs. R. Schrijvers Drs. C.A. Visser Mr. W.J. Weerheijm MA	
Uitvoering booronderzoek	n.v.t.	
Bevoegd gezag	Gemeente Maassluis Afdeling Ruimtelijke ordening, verkeer en milieu Team Bouwen Postbus 55 3140 AB Maassluis	
Contactpersoon	Dhr. J. van der Vliet, 010 593 17 94	
Gecontroleerd door	Vestigia/R.M. van Heeringen d.d. 27 november 2014	
Geaccordeerd door	Gemeente Maassluis/J. van der Vliet d.d. 25 februari 2015	

Inhoudsopgave

Samenvatting en advies	5
Onderbouwing advies	11
1 Projectomgeving	11
1.1 Plangebied.....	11
1.2 Onderzoeksdoel en -methode	11
2 Verwachtingsmodel	13
2.1 Landschappelijke context.....	13
2.2 Archeologische context.....	14
2.3 Cultuurhistorische en historisch-geografische context.....	15
2.4 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	23
Literatuur.....	25
Digitale bronnen.....	25
Kaarten en bijlagen	27

Samenvatting en advies

In opdracht van de gemeente Maassluis heeft Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* een archeologisch bureauonderzoek verricht voor de wijk Kapelpolder in de gemeente Maassluis (*kaart 1*). De gemeente Maassluis is voornemens in de nabije toekomst in Kapelpolder riool vernieuwingswerkzaamheden uit te voeren. De maximale verstoringsdiepte van de geplande werkzaamheden is 2 meter onder maaiveld. Op dit moment is nog niet precies bekend waar binnen het tracé van de bestaande riolering zal worden gewerkt en waar een nieuw tracé zal worden gegraven. Het lijkt er echter op dat op de meeste plaatsen een volledig nieuw rioleringsstelsel wordt gerealiseerd en het oude rioleringsstelsel blijft liggen.¹ Het gebied heeft een oppervlakte van 41,2 hectare en wordt globaal begrensd door de Mozartlaan in het noordwesten, de Westlandseweg/Noorddijk in het noordoosten, de Haven in het zuidoosten en de spoorlijn in het zuidwesten.

Het doel van het bureauonderzoek is om op basis van de bestaande gegevens inzicht te verkrijgen in de bodemkundige, geo(morfo)logische, historisch-geografische en archeologische kenmerken van het onderzoeksgebied. Op basis van de resultaten hiervan, is een specifiek archeologisch verwachtingsmodel voor het gebied opgesteld en vergeleken met de voorgenomen rioleringswerken.

Op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek kan worden vastgesteld dat vrijwel het gehele plangebied Kapelpolder een onbekende archeologische verwachting heeft, omdat dit gebied niet geologisch gekarteerd is. Gegevens over de ondergrond ontbreken daarom. Volgens de BKK is dit gebied in 1916 opgehoogd met specie uit de Vulcaanhaven, de haven van Maassluis en de Oudehaven te Vlaardingen. Op de archeologische maatregelenkaart is deze zone aangeduid als Archeologisch waardevol gebied 6. Hierbij geldt dat archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden bij bodemingrepen vanaf 200 cm onder maaiveld en een plangebied vanaf 200 m².

Het met water omgeven blok rondom de Grote Kerk en de Govert van Wijnkade liggen in een zone met een (vastgestelde) archeologische waarde, de oude kern van Maassluis zoals aangegeven op de kaarten van Pieter Florisz. van der Sallem uit 1633/1661 en de kaart van Kruikius uit 1712. Hier kunnen archeologische sporen en vondsten worden aangetroffen in de vorm van funderingen, muurresten, water- en beerputten, en gebruiksvoorwerpen van aardewerk, steen, hout, metaal, glas etc. Deze vondsten en sporen kunnen direct vanaf het maaiveld worden aangetroffen. Langs de Govert van Wijnkade en de Noordgeer ligt een gebied met een hoge archeologische verwachting, mede gebaseerd op cultuurhistorie waar een hoge verwachting bestaat op het aantreffen van archeologische sporen van bewoning uit de 18^e en 19^e eeuw.

Archeologische risico's bij de rioleringsvernieuwingswerkzaamheden

Op basis van dit bureauonderzoek is vastgesteld dat voor het grootste gedeelte van de wijk Kapelpolder voor werkzaamheden binnen 2 m -mv geen archeologische verwachting geldt omdat dit gedeelte van de wijk is opgehoogd met baggerspecie. De ingrepen binnen 2 m -mv zullen dus in opgehoogde grond plaatsvinden en geen archeologische waarden verstoren. Er bestaan echter nog wel gebieden waar er sprake is van een 'archeologische risico' bij het uitvoeren van ingrepen binnen de 2 m -mv.

Bij de beoordeling van de feitelijke archeologische risico's bestaat een essentieel verschil tussen de rioleringswerkzaamheden die binnen het tracé van de bestaande riolering plaatsvinden (en dus grotendeels in geroerde grond) en de rioleringen die gelegd worden in een nieuwe tracé. Bij het opstellen van dit Bureauonderzoek was geen detailinformatie over de precieze ligging van de nieuwe

¹ Pers. comm. Jaap van der Vliet, gemeente Maassluis, 13 februari 2014.

riolen beschikbaar. Er is daarom voorlopig vanuitgegaan dat de nieuw aan te leggen rioleringen over het algemeen een nieuw tracé zullen volgen, zoals dat ook aan de Sportlaan/Vermeerlaan achteraf het geval is gebleken: de nieuwe leiding wordt eerst aangelegd naast de bestaande, daarna wordt de oude leiding volgespoten of verwijderd. Vervolgens is het de vraag in hoeverre de werkzaamheden ook daadwerkelijk in ongeroerde grond plaatsvinden. Dit is vooraf helaas nauwelijks vast te stellen en kan eigenlijk alleen tijdens de graafwerkzaamheden in het veld door de archeoloog moeten worden getoetst.

De recente ervaringen bij rioolcampagnes in Maassluis hebben geleerd dat het haast onmogelijk is om in de schaarse onverharde delen nabij de tracés geschikte boorlocaties te vinden waar het boren niet wordt gehinderd door ondoordringbare puinlagen of de aanwezigheid van kabels en leidingen. Regulier Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen op de archeologisch meest kansrijke locaties wordt daarom, niet als een zinvolle vervolgstap op het onderhavige bureauonderzoek gezien.

Vestigia adviseert daarom om de rioleringswerkzaamheden op de locaties met een hoge archeologische verwachting of een archeologische waarde (*tabel 1*) in principe actief te laten begeleiden door een archeoloog (archeologische begeleiding conform KNA-protocol IVO Proefsleuven). Op basis van waarnemingen in het veld kan de intensiteit van deze begeleiding in de praktijk vrij snel worden aangepast aan de aangetroffen situatie (verstoring bodemopbouw). Dit betekent dat de begeleiding bij het aantreffen van een verstoord bodemprofiel in een bepaald tracé direct kan worden teruggeschaald of gestaakt.

Voor de rioleringswerkzaamheden op de locaties met een middelhoge archeologische verwachting of een onbekende archeologische verwachting (*tabel 1*) zou kunnen worden volstaan met een passieve begeleiding. Dit betekent dat de archeoloog niet steeds in het veld aanwezig is, maar op afroep beschikbaar is indien bij de werkzaamheden toch archeologische resten aan het licht komen. Samenwerking met lokale amateurarcheologen hoort hierbij tot de mogelijkheden en kan daarbij ook kostenbesparend werken.

Uit het oogpunt van efficiëntie en kostenbesparing adviseert Vestigia om de archeologische werkzaamheden in de wijk Kapelpolder onder te brengen in één opdracht zodat de resultaten van de diverse werkzaamheden kunnen worden samengevoegd tot één rapportage.

Voor de actieve archeologische begeleiding (archeologische begeleiding conform KNA-protocol IVO Proefsleuven) dient een Programma van Eisen te worden opgesteld. Voor de passieve archeologische begeleiding kan worden volstaan met een Plan van Aanpak.

Tabel 1 Straten in het plangebied Kapelpolder waar riolerings- en wegvernieuwingswerkzaamheden gepland zijn, met bijbehorende archeologische verwachting en advies voor vervolgactie bij ingrepen tot 2 m -mv:

Kapelpolder		archeologische verwachting	actie
1	A.E. Maasstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
2	Ankerstraat	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
3	Arie Krijgsmansstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
4	Breugomslop	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
5	Cornelis van der Kolfstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
6	Elektraweg, tussen Nijverheidsstraat en Heldringstraat	hoge verwachting (molenplaats)	actieve archeologische begeleiding
(6)	Elektraweg	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
7	Esserstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
8	Geerkade Westzijde	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
9	Gijsbert Dirkwagerstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
10	Govert van Wijnkade	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
11	Haringkade	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
12	Heldringstraat, m.u.v. splitsing Noorddijk	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
(12)	Heldringstraat, splitsing Noorddijk	middelhoge verwachting (nederzettingssporen Late IJzertijd)	passieve archeologische begeleiding
13	Hellingkade	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
14	Hendrik Schoonbroodstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
15	Industrieweg, noordzijde tussen nr.2 en Havenbrug	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding

(15)	Industrieweg, tussen nr. 20 en nr. 106	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
(15)	Industrieweg, tussen nr. 2 en nr. 20	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
(15)	Industrieweg, zuidzijde tussen Govert van Wijnkade en Havenbrug	hoge verwachting (nederzettingssporen Late IJzertijd-Romeinse tijd; boerderijplaatsen Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd)	actieve archeologische begeleiding
16	Jan Boudesteinstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
17	Jan Stoorvogelstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
18	Kerkplein	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
19	Kerkstraat	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
20	Keucheniusstraat, tussen nr.2 en Govert van Wijnkade	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
(20)	Keucheniusstraat, tussen nr. 2 en Mackayplein	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
21	Maasweg, tussen Delflandsedijk en Noordzee	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
(21)	Maasweg, tussen Delflandsedijk en Industrieweg	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
22	Mackayplein	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
23	Marnixkade	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
24	Mozartlaan, m.u.v. hoofdrijbaan tussen Westlandseweg en P.J. Troelstraweg	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
(24)	Mozartlaan, Hoofdrijbaan tussen Westlandseweg en P.J. Troelstraweg	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
25	Nijverheidsstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv

26	Noorddijk, m.u.v. (26)	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
(26)	Noorddijk, delen oostzijde tussen Westlandseweg en Noorddijk, t.h.v. splitsingen Westlandseweg en Heldringstraat	middelhoge verwachting (nederzettingssporen Late IJzertijd)	passieve archeologische begeleiding
27	Olivierstraat	terrein van archeologische waarde (historische kern)	actieve archeologische begeleiding
28	P.J. Troelstraweg, zuidzijde tussen Mozartlaan en Arie Krijgsmanstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 8')	geen onderzoek bij ingreep dunner dan ophogingslaag (tot 250cm -mv)
(28)	P.J. Troelstraweg. M.u.v. zuidzijde tussen Mozartlaan en Arie Krijgsmanstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
29	Piersonstraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
30	Talmastraat	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv
31	Westlandseweg	onbekende verwachting ('Archeologisch waardevol gebied 6')	cf. beleidskaart geen onderzoek noodzakelijk voor ingrepen tot 200cm -mv

Onderbouwing advies

1 Projectomgeving

1.1 Plangebied

In opdracht van de gemeente Maassluis heeft Vestigia *Archeologie & Cultuurhistorie* een archeologisch bureauonderzoek verricht voor de wijk Kapelpolder in de gemeente Maassluis (*kaart 1*). De gemeente Maassluis is voornemens in de nabije toekomst in Kapelpolder riool vernieuwingswerkzaamheden uit te voeren. De maximale verstoringdiepte van de geplande werkzaamheden is 2 meter onder maaiveld. Op dit moment is nog niet precies bekend waar binnen het tracé van de bestaande riolering zal worden gewerkt en waar een nieuw tracé zal worden gegraven. Het lijkt er echter op dat op de meeste plaatsen een volledig nieuw rioleringsstelsel wordt gerealiseerd en het oude rioolstelsel blijft liggen.² Het gebied heeft een oppervlakte van 41,2 hectare en wordt globaal begrensd door de Mozartlaan in het noordwesten, de Westlandseweg/Noorddijk in het noordoosten, de Haven in het zuidoosten en de spoorlijn in het zuidwesten.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode³

Doel van het archeologisch vooronderzoek was vast te stellen of er in het plangebied sprake is (of kan zijn) van archeologische resten die door de ingrepen verstoord dreigen te worden en, indien mogelijk, uitspraken te doen over de waarde hiervan in termen van fysieke en inhoudelijke kwaliteit zoals zeldzaamheid en gaafheid. Hiertoe is eerst een bureauonderzoek verricht, waarbij voor het plangebied een specifiek archeologisch verwachtingsmodel is opgesteld. Bij het bureauonderzoek is vooral gebruik gemaakt van archeologische en historische informatie uit openbare bronbestanden en historisch kaartmateriaal. Vervolgens is een advies opgesteld in het kader van de cyclus van de Archeologische Monumentenzorg (AMZ).

² Pers. comm. Jaap van der Vliet, gemeente Maassluis, 13 februari 2014.

³ Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de KNA versie 3.3 (zie *bijlage 2*).

2 Verwachtingsmodel

2.1 Landschappelijke context

Het plangebied ligt in het centrale deel van de bebouwde kom van Maassluis, op ongeveer 1,7 tot 4,5 meter boven NAP. Het bevindt zich op het grensvlak van het westelijk veengebied en het zuidwestelijk zeekeleigebied, op de noordoever van Het Scheur / de Nieuwe Waterweg (*kaart 1 en 2*).⁴

De ondiepe ondergrond van Maassluis en omgeving bestaat uit een circa 20 meter dik pakket zand, klei en veen dat in het jongste geologische tijdvak (Holoceen) is afgezet. De holocene sedimentatie in de omgeving van Maassluis is sterk beïnvloed door de stijgende zeespiegel en is grotendeels marien van aard.⁵

De mariene afzettingen in de holocene kustvlakte zijn grofweg onder te verdelen in twee pakketten. De oudste mariene afzettingen uit het Holoceen stammen uit het Atlanticum toen in het gebied op grote schaal mariene kleien en zanden werden afgezet. Deze afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Wormer (voorheen ook wel 'Afzettingen van Calais' genoemd) binnen de Formatie van Naaldwijk.⁶ Na het Atlanticum verminderde de mariene invloed en kon er veengroei plaatsvinden. Dit veen wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket (Formatie van Nieuwkoop). Aan het einde van het Subboreaals stond het gebied weer onder mariene invloed en werden opnieuw mariene sedimenten afzet. In tegenstelling tot de afzettingen van het Laagpakket van Wormer zijn in deze jonge mariene afzettingen duidelijk geulsystemen te herkennen.⁷ De geulen bestaan voornamelijk uit (fijn) zand en worden begrensd door een dun dek kleiige afzettingen. Deze jonge mariene afzettingen worden gerekend tot het Laagpakket van Walcheren (in het verleden aangeduid als de Afzettingen van Duinkerke).

Geologisch gezien is er vrijwel niets bekend over de Kapelpolder (*kaart 2*). Mogelijk bevindt zich in het gebied de overgang van een zuidelijk gelegen zone waarin recente geulen ouder holoceen materiaal volledig tot op (en in) het Pleistoceen hebben opgeruimd, naar een zone waarin nog zowel afzettingen uit de Laagpakketten van Wormer, Hollandveen en Walcheren voorkomen.

In de wijk Kapelpolder zijn sinds het opstellen van de Beleidskaart van de gemeente Maassluis 2 boringen aan het bestand van het DINOLOket toegevoegd.⁸

Het betreft de boringen genummerd B37B0626 en B37D0179.⁹ Met uitzondering van de ophoging (die hierna nog wat nader wordt toegelicht) zijn vanwege de zeer beperkte beschrijving van beide boringen (beperkt tot grondsoort en een gedeeltelijk vermelden van de bijmenging) en de nog steeds lage dichtheid aan gegevens voor het plangebied (in totaal 8 boringen op een oppervlak van ruim 41 ha) zijn geen verdere uitspraken over de opbouw van de ondergrond te doen.

Op de bodemkaart staat het plangebied gekarteerd als "bebouwd"; ook een zone met een straal van 500 meter rondom de buitengrenzen van het plangebied bevat geen andere eenheden dan "bebouwd" en "opgehoogd en/of opgespoten". Vrijwel het gehele gebied is sterk opgehoogd. Dit is tevens af te leiden uit andere bronnen: de maaiveldhoogte die bijvoorbeeld bij boring B37B0626 (geplaatst in 1884) wordt vermeld is 60cm boven NAP, terwijl de actuele hoogte (cf. AHN-2) 302cm boven NAP bedraagt. De opgetekende maaiveldhoogte bij de recentere boring B37B0622 (sonderingsgegevens uit 2000) komt meer overeen met de AHN2-waarde (respectievelijk 300cm en 293cm boven NAP). In boringen 14, 15 die in het

⁴ Berendsen 1997.

⁵ Van Staalduinen 1979.

⁶ Alle mariene afzettingen uit het Holoceen worden cf. Weerts e.a. (2000) gerekend tot de Formatie van Naaldwijk.

⁷ Van Staalduinen 1979.

⁸ www.dinoloket.nl, geraadpleegd d.d. 15-10-2014

⁹ Zie *kaart 2*.

kader van de veldtoets voor de Archeologische Beleidskaart van de gemeente Maassluis uit 2012 zijn geplaatst, blijkt ook dat het onverstoorte natuurlijke materiaal pas op een diepte van 350 tot 370 centimeter beneden maaiveld wordt bereikt.¹⁰ De voorkomende bodems zijn waarschijnlijk zonder uitzondering antropogeen, en onder te brengen in de categorie 'Urbic Anthrosols'.¹¹

2.2 Archeologische context

Gemeentelijke waarden- en beleidskaart

De Archeologische Beleidskaart van de gemeente Maassluis is vastgesteld op 16 april 2013. De beleidskaart bestaat uit een archeologische waarden- en verwachtingenkaart (*kaart 3*) en een archeologische maatregelenkaart. Op de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart ligt vrijwel het gehele plangebied Kapelpolder in een zone met een onbekende archeologische verwachting. Dit gedeelte heeft een onbekende archeologische verwachting omdat dit gebied niet geologisch gekarteerd is. Gegevens over de ondergrond ontbreken daarom. Volgens de BKK is dit gebied in 1916 opgehoogd met specie uit de Vulcaanhaven, de haven van Maassluis en de Oudehaven te Vlaardingen. Op de archeologische maatregelenkaart is deze zone aangeduid als Archeologisch waardevol gebied 6. Hierbij geldt dat archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden bij bodemingrepen vanaf 200 cm onder maaiveld en een plangebied vanaf 200 m². Het met water omgeven blok rondom de Grootte Kerk en de Govert van Wijnkade liggen in een zone met een (vastgestelde) archeologische waarde, de oude kern van Maassluis zoals aangegeven op de kaart van Kruikius uit 1712. Op de archeologische waarden- en verwachtingenkaart is dit gebied aangeduid als terrein van archeologische waarde en op de maatregelenkaart als Archeologisch waardevol gebied 2. Hierbij geldt dat archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden bij alle bodemingrepen vanaf 40 cm onder maaiveld. Langs de Govert van Wijnkade en de Noordgeer ligt nog een gebied met een hoge archeologische verwachting, mede gebaseerd op cultuurhistorie. Op de archeologische maatregelenkaart is deze categorie aangeduid als Archeologisch waardevol gebied 3. Hierbij geldt dat archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden bij bodemingrepen vanaf 40 cm onder maaiveld en een plangebied vanaf 50 m². In het westen van het plangebied ligt een zone met een onbekende tot lage archeologische verwachting. Dit gedeelte heeft een onbekende archeologische verwachting omdat dit gebied niet geologisch gekarteerd is. Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkelingen in de afgelopen decennia kan de archeologische verwachting waarschijnlijk naar 'laag' worden bijgesteld. Op de archeologische maatregelenkaart is deze zone aangeduid als Archeologisch waardevol gebied 8. Hierbij geldt dat archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden bij bodemingrepen vanaf 100 cm onder maaiveld en een plangebied vanaf 200 m².

Bekende archeologische waarden

Voor de archeologische gegevens omtrent het huidige plangebied is het Archeologisch Informatiesysteem (Archis) geraadpleegd, dat alle geregistreerde archeologische monumenten, onderzoeken, waarnemingen en vondsten bevat. Archeologische monumenten zijn terreinen met een (hoge/zeer hoge) archeologische waarde, die ofwel fysiek (wettelijk en juridisch) beschermd worden, ofwel een planologische bescherming hebben waarbij in het bestemmingsplan voorschriften voor het gebruik zijn opgenomen. Archeologische waarnemingen zijn meldingen van archeologische vondsten en/of sporen van bijvoorbeeld nederzettingen, grafvelden, akkersystemen of heiligdommen, die niet nader onderzocht en gewaardeerd zijn. Archeologische vondstmeldingen zijn meldingen die nog niet zijn gecontroleerd om in het systeem te worden opgewaardeerd tot een waarneming (*kaart 3*). Binnen het plangebied Kapelpolder bevinden zich vier archeologische waarnemingen, alle afkomstig uit de oude kern rondom de Grootte Kerk en alle met een datering in de Nieuwe tijd (waarnemingsnr. 409.776, 409.778, 409.780 en 409.782). Waarnemingsnr. 409.776 heeft betrekking op de vondst van een geglazuurde plavuus/vloertegel; waarnemingsnr. 409.778 op de vondst van een pijpenkop; waarnemingsnr. 409.782 op een

¹⁰ Visser *et al.* 2012, 46.

¹¹ Driessen/Dudal 1991, 47; IUSS 2014.

rinkelbel/rammelaar van dierlijk bot . Waarnemingsnr. 409.780 maakt melding van de vondst van de zuidelijke omwalling van de Schans, noordelijk van de Breugsomlop.

2.3 Cultuurhistorische en historisch-geografische context

Bekende cultuurhistorische waarden

Bij het inventariseren van cultureel erfgoed is het van belang onderscheid te maken tussen waardevolle en waardevolle objecten. Waardevolle objecten zijn cultuurhistorische waarden met een beschermde (monumentale) status. Waardevolle objecten zijn cultuurhistorische waarden die bijzonder of kansrijk worden geacht en als dusdanig zijn benoemd, maar die (nog) geen beschermde status genieten.¹²

De binnenstad van Maassluis is een rijksbeschermd stadsgezicht. Dit beschermd gebied omvat onder andere het Schanseiland/Kerkeiland en het havengebied tot aan de Industrierweg/Laan 1940-1945 (*kaart 4*). Een deel van beschermd stadsgezicht ligt binnen het plangebied. Binnen het beschermd gezicht liggen een aantal rijksmonumenten en gemeentelijk monumenten. De provincie Zuid-Holland kent geen provinciale monumenten. De Grote of Nieuwe Kerk aan het Kerkplein 2 is een rijksmonument (rijksmonument 26.609). Dit geldt ook voor de ophaalbrug en twee wachtershuizen aan de Marnixkade (rijksmonument 521.887). De kerk is gebouwd tussen 1629 en 1639 en tussen 1648 en 16590 voorzien van een nieuwe toren. In 1947 is de in de Tweede Wereldoorlog ontstane schade hersteld en tussen 1991 en 1993 is de kerk gerestaureerd. De brug dateert uit 1921, maar is pas in 1937 geplaatst over de Noordgeer. Er liggen 14 gemeentelijke monumenten binnen het plangebied. Deze liggen aan de Ankerstraat (nrs. 4 en 16) en de Govert van Wijnkade (nrs. 2-3, 7, 8, 9, 10, 11, 16, 17, 18, 20 en 21). Daarnaast is ook de Binnenhaven een gemeentelijk monument.

De gemeente Maassluis heeft een gemeentelijke archeologische beleidskaart waar een cultuurhistorische inventarisatiekaart onderdeel van is. Uit deze cultuurhistorische inventarisatiekaart komt naar voren dat zich binnen het plangebied historische hoofdterreinen uit de 17^e, 18^e en 19^e eeuw bevinden (*kaart 4*). Ook het Schanseiland/Kerkeiland ligt binnen het plangebied, evenals de historische watergangen de Noordgeer, het Hellegat, de Kolk en de Haven. Verder behoren tot het plangebied de locaties van verdwenen scheepswerven en een verdwenen molen.

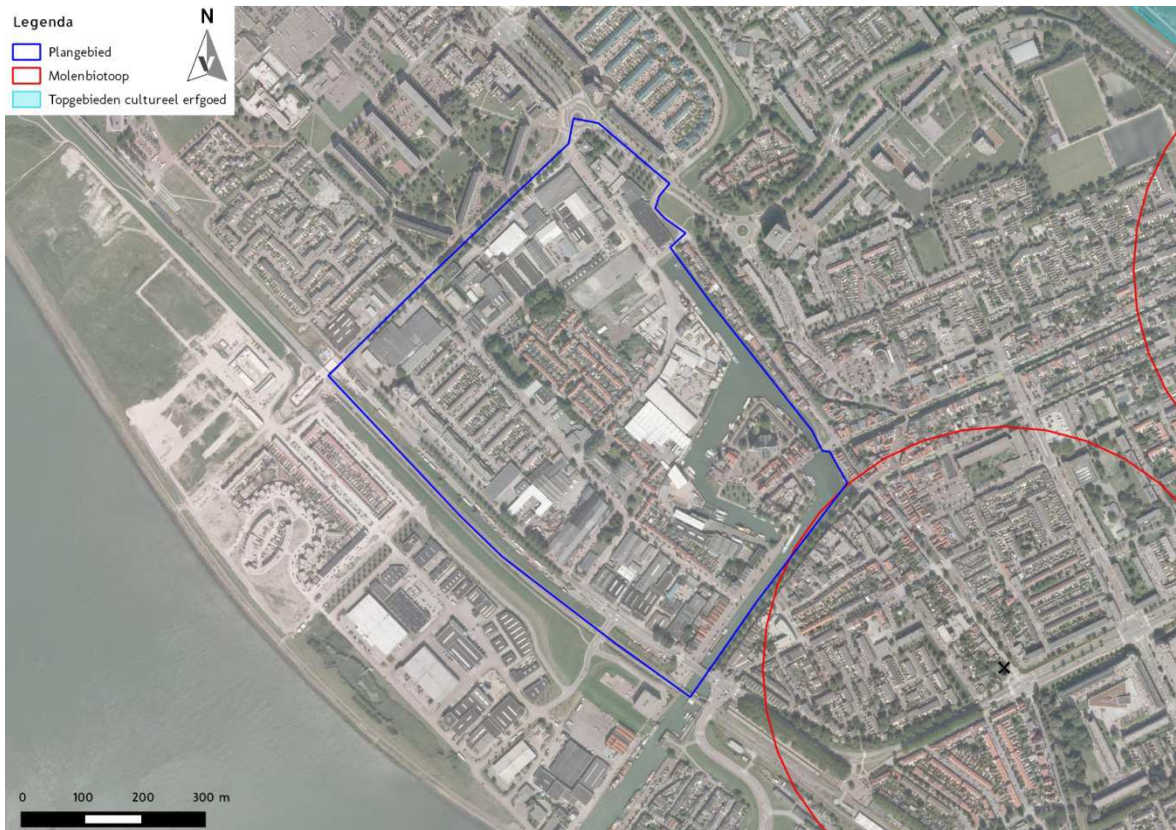
De provincie Zuid-Holland heeft een cultuurhistorische hoofdstructuur (CHS). Op de bijbehorende beleidskaart grenst het plangebied aan de molenbiotoop van molen De Hoop (*afbeelding 1*). Overlap vindt alleen plaats ter hoogte van de Haven (water). Het plangebied ligt zelf niet binnen cultuurhistorische beleidsgebieden van de provincie Zuid-Holland.

Verder liggen er geen UNESCO gebieden/objecten, nationale landschappen of wederopbouwgebieden die van nationaal belang zijn binnen het plangebied.

Historisch-geografische achtergrond

In Vlaardingen en vermoedelijk ook in Maasland ontstonden rond het jaar 1000 grafelijke hoven van waaruit het omringende land in ontginning werd gebracht. Zware overstromingen in de regio in 1134 en 1163 vormden wellicht de aanleiding voor de aanleg van dijken om het gebied hier tegen te beschermen. Reeds in het midden van de dertiende eeuw bestond er een aaneengesloten dijk langs de Maas in Delfland. Deze waterkering was het resultaat van een gezamenlijke inspanning van de Zeven Ambachten: Maasland, Vlaardingse-Ambacht, Kethel, Schipluiden, Vrijenban, Hof van Delft en Pijnacker. Het

¹² Dit onderscheid sluit aan bij het 'Ambitie- en beleidspoor' zoals geformuleerd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Afbeelding 1 Informatie van de cultuurhistorische beleidskaart van de provincie Zuid-Holland (Bron± Provinciaal GeoRegister).

Hoogheemraadschap van Delfland heeft zich ontwikkeld uit dit samenwerkingsverband. De oudste vermelding ervan dateert van 1282.¹³ Naast de kering van het buitenwater richtten de ambachten zich ook op afwatering vanuit het achterland. Daartoe werden vanaf de veertiende eeuw verscheidene kanalen gegraven, waaronder ook de Noordvliet, de Middelvliet en de Boonervliet.¹⁴ Omstreeks 1330 waren er dertien uitwateringssluizen aangebracht in de Maasdijk en iedere sluis werd vernoemd naar het hoofdambacht dat via deze sluis uitwaterde.¹⁵ De vijf sluizen van de Oost-Ambachten waren gelegen in de Poldervaart tussen Vlaardingen en Schiedam. Van de acht sluizen van de West-Ambachten lagen er drie in de Vlaardingervaart te Vlaardingen en vijf te 'Maaslandersluis': drie in de Boonervliet, één in de Zuidvliet en één in de Noordvliet. De sluizen in de Boonervliet werden onderhouden door de ambachten Maasland, Voorburg en Naaldwijk, de sluis in de Zuidvliet door het ambacht Wateringen ('Wateringsche sluis') en de sluis in de Noordvliet door het ambacht Monster ('Monstersche sluis').¹⁶ Naast sluisen werden in de vijftiende en zestiende eeuw ook molens in gebruik genomen in het kader van het regelen van de waterhuishouding.

De naam Maassluis is afgeleid van 'Maaslandersluis'. Aan de Wateringse en Monsterse sluisen, zouden de eerste bewoners van Maassluis zich gevestigd hebben.¹⁷ Maassluis is rond 1340 ontstaan. De nederzetting viel onder het bestuur van Maasland. In 1614 werd Maassluis een zelfstandige gemeente en in 1814 kreeg het stadsrechten.¹⁸ Naast de aanleg van voornoemde sluisen kan ook (de aanlegplaats van) het veer naar

¹³ De Wilt *et al.* 2000, 12.

¹⁴ De Wilt *et al.* 2000, 18.

¹⁵ De Wilt *et al.* 2000, 13.

¹⁶ Postma 1989, 259-262.

¹⁷ Chabinath *et al.* 1995, 5.

¹⁸ <http://www.geschiedenisvanzuidholland.nl/locatie/geschiedenis-van-maassluis>.

Brielle (de oudste vermelding van het veer dateert van 1332) genoemd worden als beginpunt van waaruit Maassluis zich ontwikkelde.¹⁹ Vóór 1396 werd een kapel gebouwd, waarschijnlijk op de locatie Hoogstraat/Wip.²⁰ In 1614 werd Maassluis een zelfstandige ambachtsheerlijkheid. Bij de onafhankelijkheid van Maasland kreeg Maassluis aanvankelijk maar weinig extra ruimte aangezien de grens redelijk strak rond de toenmalige bebouwing werd getrokken. Dat is ook de reden dat er tot aan WOII vrij weinig is veranderd aan de opzet van Maassluis. Het centrum van Maassluis is al in 1712 helemaal volgebouwd.²¹ De historische kern van Maassluis vertoont min of meer een kruisvorm door de bebouwing langs de Maasdijk, langs de kaden van de Noord- en Zuidvliet en langs de haven. Daarbinnen kunnen voor de vroege bebouwing de noordzijde van de Markt en de Hoogstraat genoemd worden.

De agrarische sector was in Maassluis van beperkte betekenis. De hoofdbron van inkomsten in Maassluis moet gezocht worden in de visserij (vooral zeevisserij, aanvankelijk ook riviervisserij). Men was ofwel werkzaam als visser dan wel in de gerelateerde handel en nijverheid als de scheepsbouw, zeilmakerij of touwslagerij. Door de visserij is de haven in ontwikkeling gekomen. De vroegste haven is ontstaan bij de Monsterse en Wateringse sluizen. De visserij en de aan de visserij gerelateerde handel van Maassluis kende tot in de achttiende eeuw een bloeiend bestaan. Eind negentiende eeuw was opnieuw sprake van een korte bloeiperiode in verband met de aanleg van de Nieuwe Waterweg en de verbetering van de bevaarbaarheid van Het Scheur waardoor ook het loodswezen een vlucht nam. Zo rond 1890 groeide de stad voorspoedig en werd er ook flink gebouwd. Langs de haven verrezen vispakhuizen en industriële vestigingen. In 1892 werd een nieuwe visafslag aan de markt geopend. Lang heeft deze laatste bloeiperiode niet geduurd. In 1925 werd voornoemde visafslag gesloten. Deze sluiting van de afslag wordt ook gezien als het einde van de visserij in Maassluis.

Het plangebied ligt in de Kapelpolder. De Kapelpolder (1620) vormt waterstaatkundig beschouwd één geheel met de Noord-Nieuwlandse polder. Op de kaart van Floris Jacobsz. van der Sallem uit 1633 is het plangebied nog als onbedijkt gebied aangegeven en wordt het aangeduid als 'kerckelandt' (*afbeelding 2*). Op de kaart van zijn zoon, Pieter Florisz. van der Sallem uit 1661 is het gebied bedijkt en is in bezit van juffrouw van Willigen (*afbeelding 3*). Aan het begin van de Nederlandse Opstand werd bij Maassluis een schans gebouwd. Deze schans viel in de loop der tijd in wisselende handen. In 1624 werd de schans gesloopt om plaats te maken voor de Grote Kerk en werd het Schanseiland het Kerkeiland. Op de kaart van de gebroeders Kruikius uit 1712 is binnen het plangebied alleen bebouwing aanwezig op het Schanseiland of Kerkeiland en langs de zuidzijde van het Hellegat (*afbeeldingen 4 en 5 en kaart 5*). De rest van de Kapelpolder is onbebouwd. Op de kaart staat ook de 'Koningshoek' aangeduid. Dit is de naam van een scherpe bocht in de Maasdijk waar de dijk om een wiel is gelegd. Op deze plek ligt op de kaart van de gebroeders Kruikius een boerderij (*afbeelding 5*). Deze boerderij staat ook op de kadastrale kaart van Maassluis uit ca. 1930 nog vermeld (*afbeeldingen 9 en 10*), maar is inmiddels verdwenen. De locatie ligt niet binnen het plangebied, maar direct daarnaast.

Op de kadastrale minuut van Maasland uit 1811-1832 staat de grens tussen de Kapelpolder en de Noord-Nieuwe-Landsche Polder aangegeven. In 1877 is de Kapelpolder overgegaan naar de gemeente Maassluis. Ook op deze kaart staat geen bebouwing aangegeven in de Kapelpolder. De bebouwing beperkt zich tot het Kerkeiland. Langs de zuidzijden van het Hellegat en de Noordgeer staan scheepswerven aangegeven en de Joodse begraafplaats (*afbeeldingen 6 en 7*). De Joodse begraafplaats is in 1950 geruimd. De stoffelijke resten zijn herbegraven op de Algemene Begraafplaats aan de Willem de Zwijgerstraat. Later in de 19^e eeuw strekt de bebouwing zich verder uit langs de Haven, langs de Govert van Wijnkade (*afbeelding 8*). In 1891 werd de spoorlijn Schiedam-Maassluis geopend. De lijn werd in 1893 verlengd tot Hoek van Holland (*afbeelding 8*). Vanaf de jaren 30 van de vorige eeuw raakt ook de rest van dit deel van de Kapelpolder bebouwd. Op de kadastrale kaart van Maassluis uit ca. 1930 is aan het eind van de Noordgeer

¹⁹ <http://www.geschiedenisvanzuidholland.nl/locatie/geschiedenis-van-maassluis>.

²⁰ Defilet / de Ridder 2003, 24.

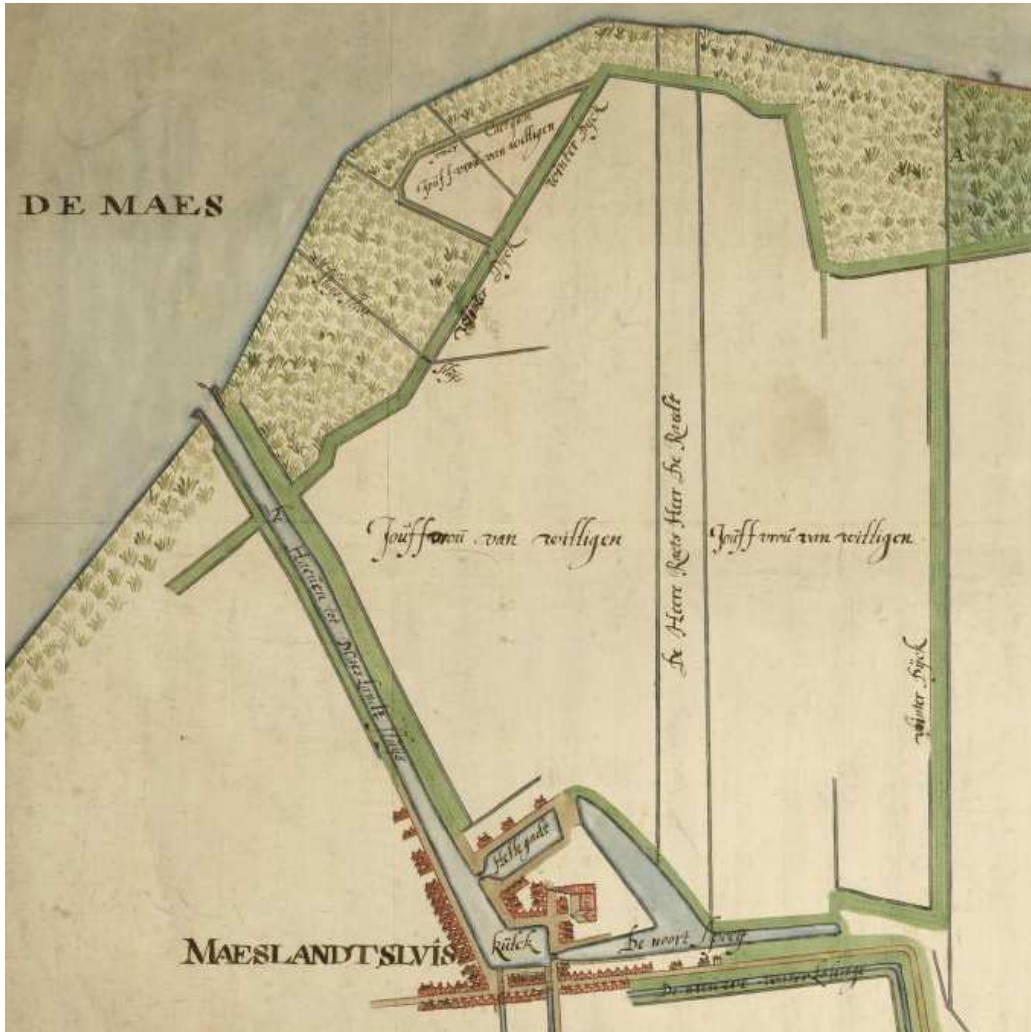
²¹ Defilet / de Ridder 2003, 36.

een runmolen vermeld (afbeeldingen 9 en 10). Een runmolen is een molen waar eikenschors werd gemalen. Uit eikenschors werd taan gewonnen, een verfstof die werd gebruikt om visnetten te verduurzamen. Het betreft hier de stellingmolen de Arend die ook als korenmolen dienst heeft gedaan. De molen zou in 1722 gebouwd zijn en in 1922 volledig afgebrand.²² Het is onduidelijk of dat betekent dat de kadastrale kaart waar de molen op vermeld staat van vóór 1922 dateert of dat hier slechts de locatie van de afgebrande molen wordt weergegeven.

Afbeelding 2 Uitsnede van de kaart van Floris Jacobsz. van der Sallem uit 1633 waarop het plangebied nog is aangegeven als onbedijkt gebied en 'kercklant' wordt genoemd, het noorden rechtsonder (Bron: Nationaal Archief).

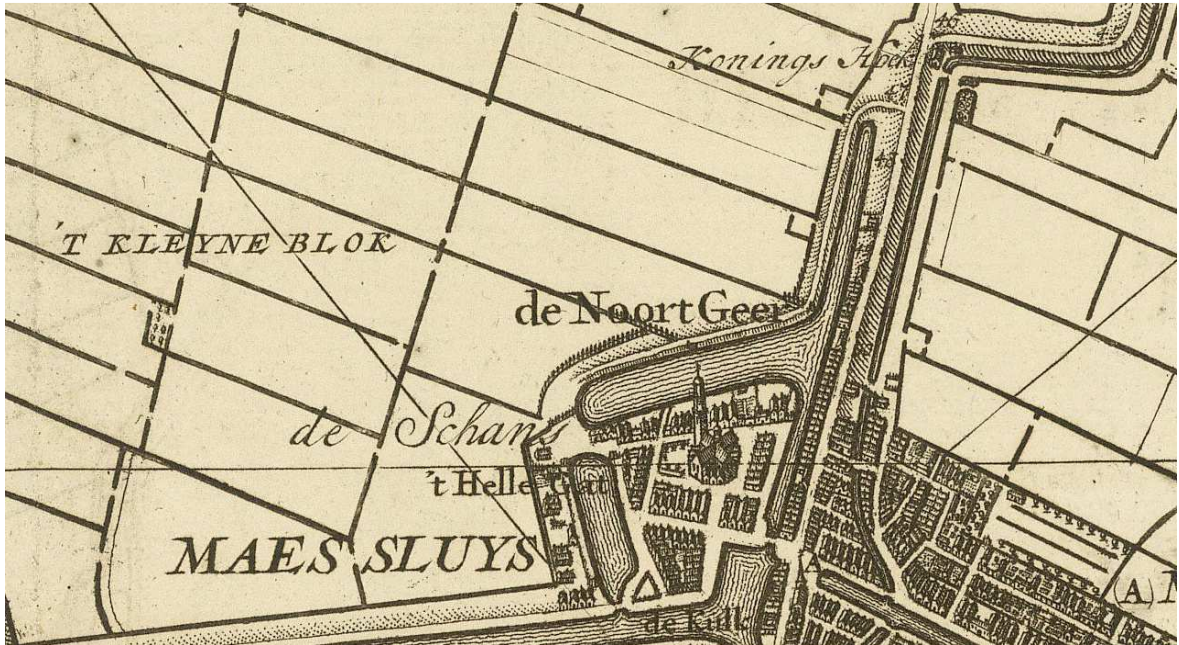
²² <http://www.molendatabase.org>, database nr 1326.

Afbeelding 3 Uitsnede uit de kaart van Pieter Florisz. van der Sallem uit 1661 waarop de bedijkte Kapelpolder is weergegeven, het noorden rechtsonder (Bron: Nationaal Archief).

Afbeelding 4 'Noort Nieuwe Lantse Polder' op de kaart van de Jacob en Nicolaas Kruikius uit 1712, het noorden rechtsboven (Bron: Nationaal Archief).

Afbeelding 5 Het Kerkeiland of 'de Schans' op de kaart van Jacob en Nicolaas Kruikius uit 1712, het noorden rechtsboven (Bron: Nationaal Archief).

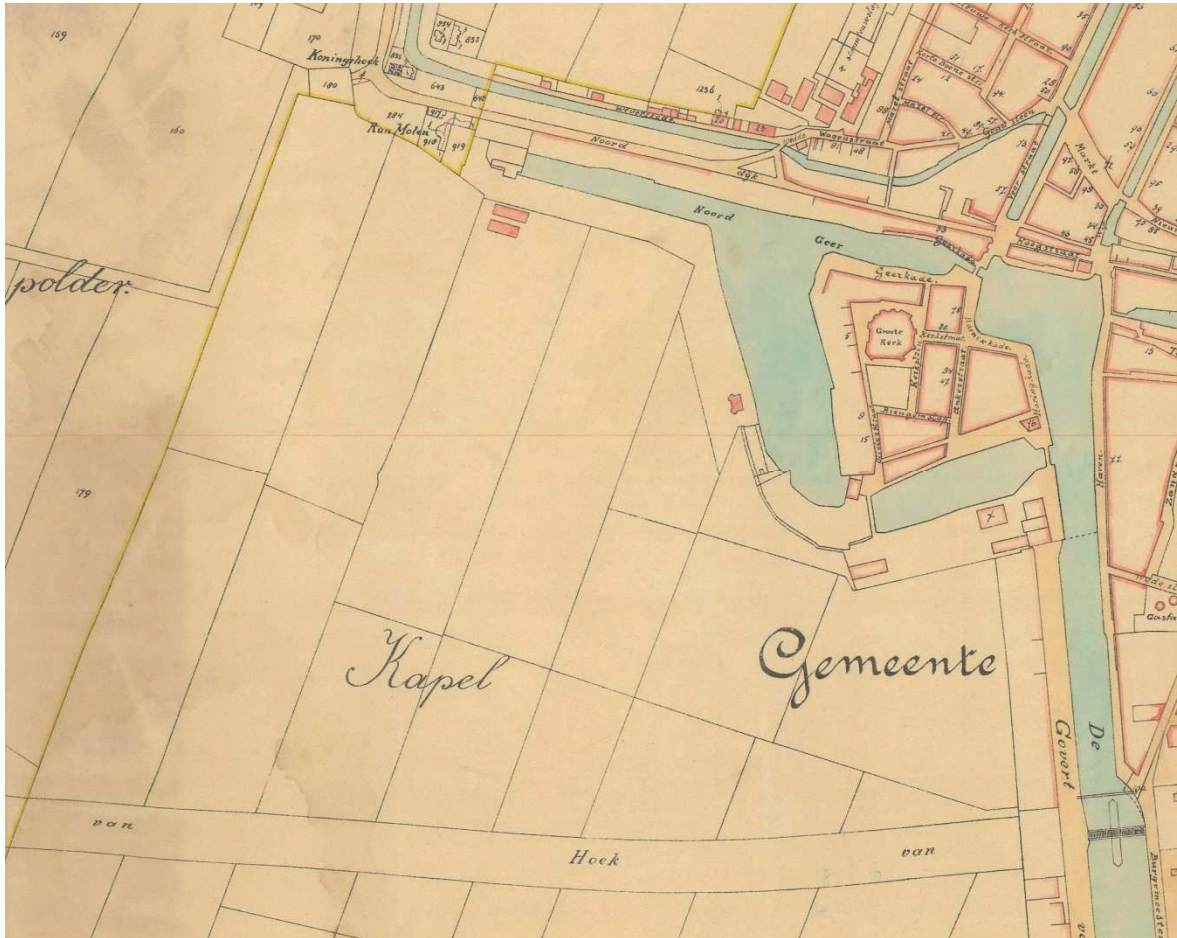
Afbeelding 6 Kadastrale minuut 181-1832 van Maassluis met de Joodse begraafplaats in rood aangegeven en de scheepswerven in blauw (Bron: Wat Was Waar).

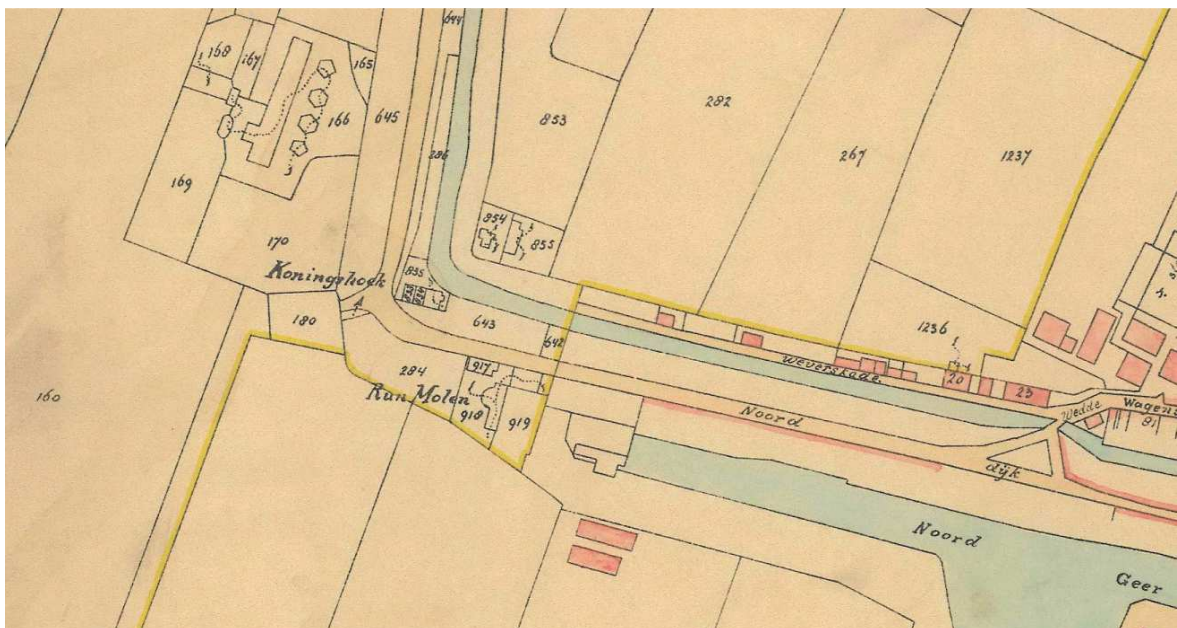
Afbeelding 7 Uitsnedes uit de kadastrale minuut 1811-1832 van Maassluis met links de Joodse begraafplaats langs de Noordgeer en rechts een scheepswerf tussen de Noordgeer en het Hellegat (Bron: Wat Was Waar).

Afbeelding 8 Kerkeiland, bebouwing langs de zuidzijden van de Noordgeer en het Hellegat en langs de Haven (aan de Govert van Wijnkade) en spoorlijn op de Topografische Militaire Kaart uit 1894 (Bron: Wat Was Waar).

Afbeelding 9 Plangebied op de kadastrale kaart van Maassluis uit ca. 1930 (bron: gemeente Maassluis).

Afbeelding 10 Koningshoek en Runmolen op de kadastrale kaart van Maassluis uit ca. 1930 (Bron: gemeente Maassluis).

2.4 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de resultaten van onderhavig bureauonderzoek kan worden vastgesteld dat vrijwel het gehele plangebied Kapelpolder een onbekende archeologische verwachting heeft, omdat dit gebied niet geologisch gekarteerd is. Gegevens over de ondergrond ontbreken daarom. Volgens de BKK is dit gebied in 1916 opgehoogd met specie uit de Vulcaanhaven, de haven van Maassluis en de Oudehaven te Vlaardingen. Op de archeologische maatregelenkaart is deze zone aangeduid als Archeologisch waardevol gebied 6. Hierbij geldt dat archeologisch vooronderzoek dient plaats te vinden bij bodemingrepen vanaf 200 cm onder maaiveld en een plangebied vanaf 200 m².

Het met water omgeven blok rondom de Grootte Kerk en de Govert van Wijnkade liggen in een zone met een (vastgestelde) archeologische waarde, de oude kern van Maassluis zoals aangegeven op de kaarten van Pieter Florisz. van der Sallem uit 1633/1661 en de kaart van Kruikius uit 1712. Hier kunnen archeologische sporen en vondsten worden aangetroffen in de vorm van funderingen, muurresten, water- en beerputten, en gebruiksvoorwerpen van aardewerk, steen, hout, metaal, glas etc. Deze vondsten en sporen kunnen direct vanaf het maaiveld worden aangetroffen. Langs de Govert van Wijnkade en de Noordgeer ligt een gebied met een hoge archeologische verwachting, mede gebaseerd op cultuurhistorie waar een hoge verwachting bestaat op het aantreffen van archeologische sporen van bewoning uit de 18^e en 19^e eeuw.

Literatuur

- BAKKER, H. DE/J. SCHELLING, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (Staring Centrum).
- BERENDSEN, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.
- BOONSTRA, M.K./S.J. NEDERPELT/R.M. VAN HEERINGEN, 2009: *Renovatie sportvelden aan de Sportlaan 1 te Maassluis, gemeente Maassluis: Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek door middel van boringen en een veldverkenning*, Amersfoort (Vestigia-rapport V657).
- CHABINATH, J. ET AL, 1995: *MIP Gemeentebeschrijvingen Maassluis*, 's-Gravenhage.
- DEFILET, M.P/T. DE RIDDER (RED.), 2003: *Archeologische Verwachtingskaart Maassluis, Vlaardingen* (VLAK-verslag 19).
- DE HOLLANDSCHE MOLEN/LAMÉRIS-HUIS ADVISEURS, 2010: *Molenbiotoopinventarisatie Zuid-Holland 2010*, Amsterdam, Vlist.
- NOORDAM, D.J., 2005: *Leven in Maasland: een hoogontwikkelde plattelandssamenleving in de achttiende eeuw en het begin van de negentiende eeuw*, Middelburg.
- POSTMA, C. 1989: *Het hoogheemraadschap van Delfland in de middeleeuwen 1289-1589*, Hilversum.
- RENAUD, J.G.N., 1961: *Archeologische nieuws. Mededelingen van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek*, Bulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond, serie 6, jaargang 14 (afl. 2), 33-52 (<http://bulletin.knob.nl/index.php/knob/issue/archive>).
- STAALDUINEN, C.J. VAN, 1979: *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van Nederland 1:50.000. Blad Rotterdam West (37W)*, Haarlem (Rijks Geologische Dienst).
- SYNCERA DE STRAAT B.V., 2005: *BKK gemeente Maassluis conform Rijnmondbeleid*, Maassluis.
- VERHAGEN, H.J., 1960: *Opgraving onder auspiciën van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort. Verrassende oudheidkundige ontdekking te Maassluis: resten van een terp uit de 1st-12de eeuw aangetoond*, Amersfoort.
- VISSER, C.A./B.A. BRUGMAN/R. SCHRIJVERS, 2013A: *Plangebied reconstructie Laan 1940-1945, gemeente Maassluis: Een ruimtelijk advies op basis van archeologisch bureauonderzoek*, Amersfoort (Vestigia-rapport V1124).
- VISSER, C.A./B.A. BRUGMAN/R. SCHRIJVERS, 2013B: *Plangebied rioolvervangings Sportlaan-Vermeerlaan, gemeente Maassluis: Een ruimtelijk advies op basis van archeologisch bureauonderzoek*, Amersfoort (Vestigia-rapport V1123).
- VISSER, C.A./R. SCHRIJVERS/B. BRUGMAN/M.K. BOONSTRA/P. DEUNHOUWER/W.A.M. HESSING, 2012: *Archeologische beleidskaart gemeente Maassluis, Toelichting op de totstandkoming van de kaart en de koppeling met de ruimtelijke ordening (planregels)*, Amersfoort (Vestigia-rapport V682).
- VOS, G.A., 1984: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Toelichting bij kaartblad 37 West Rotterdam*, Wageningen (Stichting voor Bodemkartering).
- WEERTS, H.J.T./P. CLEVERINGA/J.H.J. EBBING/F.D. DE LANG/W.E. WESTERHOFF, 2000: *De lithostratigrafische indeling van Nederland - Formaties uit het Tertiair en Kwartair*, Utrecht (TNO-NITG, 00-95-A).
- WESTERHOFF, W.E./T.E. WONG/E.F.J. DE MULDER, 2003: *Opbouw van de ondergrond - Opbouw van het Neogeen en Kwartair*, in: E.F.J. de Mulder/M.C. Geluk/I.L. Ritsema/W.E. Westerhoff/T.E. Wong (red.), *De ondergrond van Nederland*, Houten.
- WILT, C.G.D. DE/G.J. KLAPWIJK/J.D. VAN TUYL/A.C. RUSELER, 2000: *Delflands kaarten belicht*, Hilversum.

Digitale bronnen

- ACTUEEL HOOGTEBESTAND NEDERLAND: <http://www.ahn.nl>
- ARCHEOLOGISCH INFORMATIESYSTEEM (ARCHIS): <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>
- DINO-LOKET: <http://www.dinoloket.nl/>
- GA HET NA IN HET NATIONAAL ARCHIEF (KAARTENCOLLECTIE): <http://gahetna.nl/>
- HISTORISCHE VERENIGING MAASSLUIS: <http://hvm.collectiebank.nl/beeldbank/start/hvm>
- PROVINCIAAL GEOREGISTER: <http://www.provinciaalgeoregister.nl/georegister>

PROVINCIAAL HISTORISCH CENTRUM, ERFGOEDHUIS ZUID-HOLLAND: <http://www.geschiedenisvanzuidholland.nl>

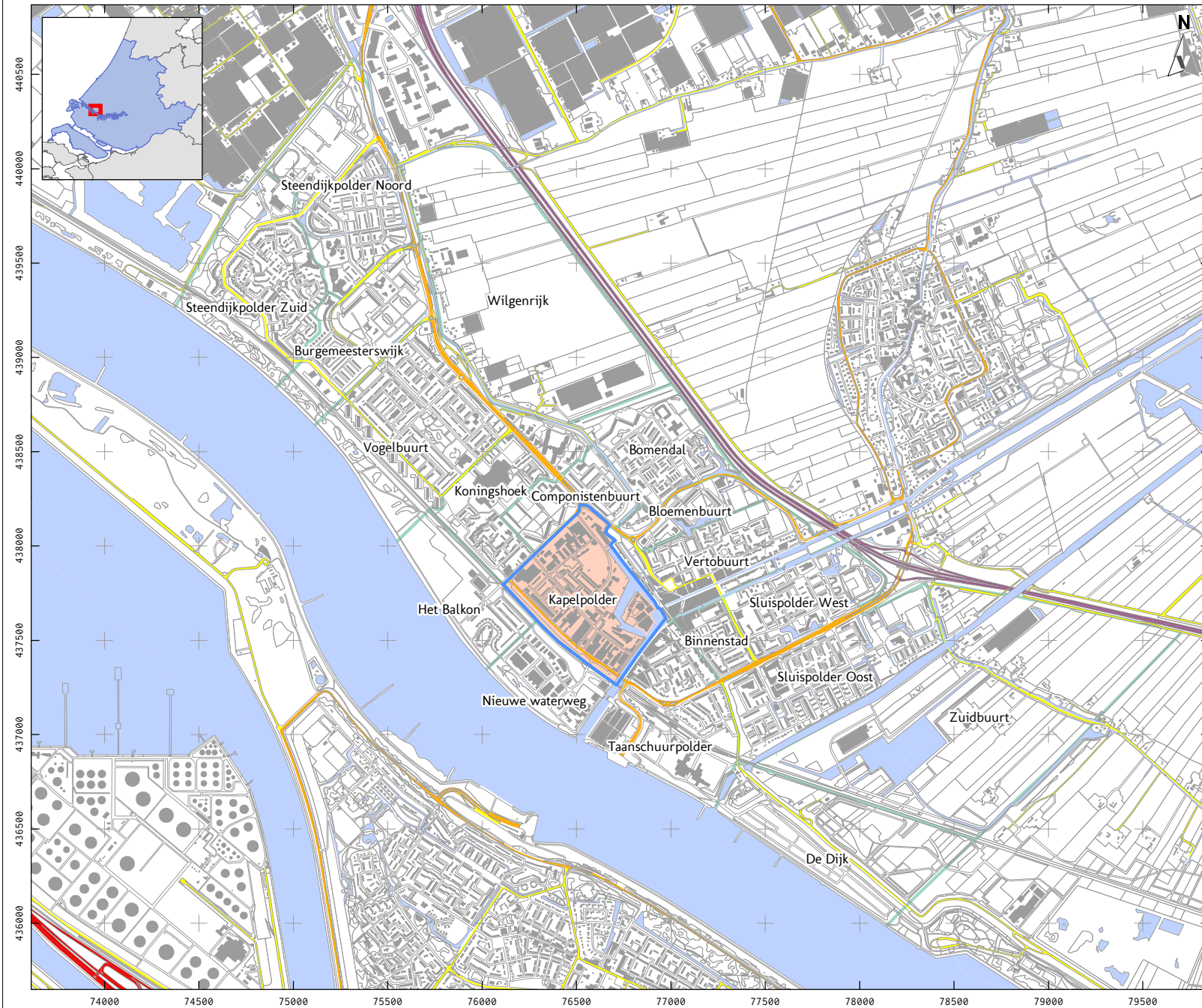
STICHTING INFRASTRUCTUUR KWALITEITSBORGING BODEMBEHEER: <http://www.sikb.nl>

WAT WAS WAAR: <http://watwaswaar.nl>

Kaarten en bijlagen

Kaart 1:	Ligging plangebied
Kaart 2:	Geologie
Kaart 3:	Archeologie
Kaart 4:	Cultuurhistorie
Kaart 5:	Kruikius
Kaart 6:	Bonneblad
Bijlage 1:	Overzicht van archeologische en geologische perioden
Bijlage 2:	Toelichting Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek

KAART 1 - LIGGING PLANGEBIED

LEGENDA

- Plangebied
- Bebouwing
- Water
- Overige topografie
- Snelweg
- Hoofdweg
- Regionale weg
- Lokale weg

Project: V14-2903: Kapelpolder,
gemeente Maassluis
Rapport: V1218
Datum: Oktober 2014
Bron: TOP10NL, CC-BY Kadaster 2013

Tekenaar: RS
Schaal: 1:30.000 / A4

0 500 m

KAART 2 - GEOLOGIE

LEGENDA

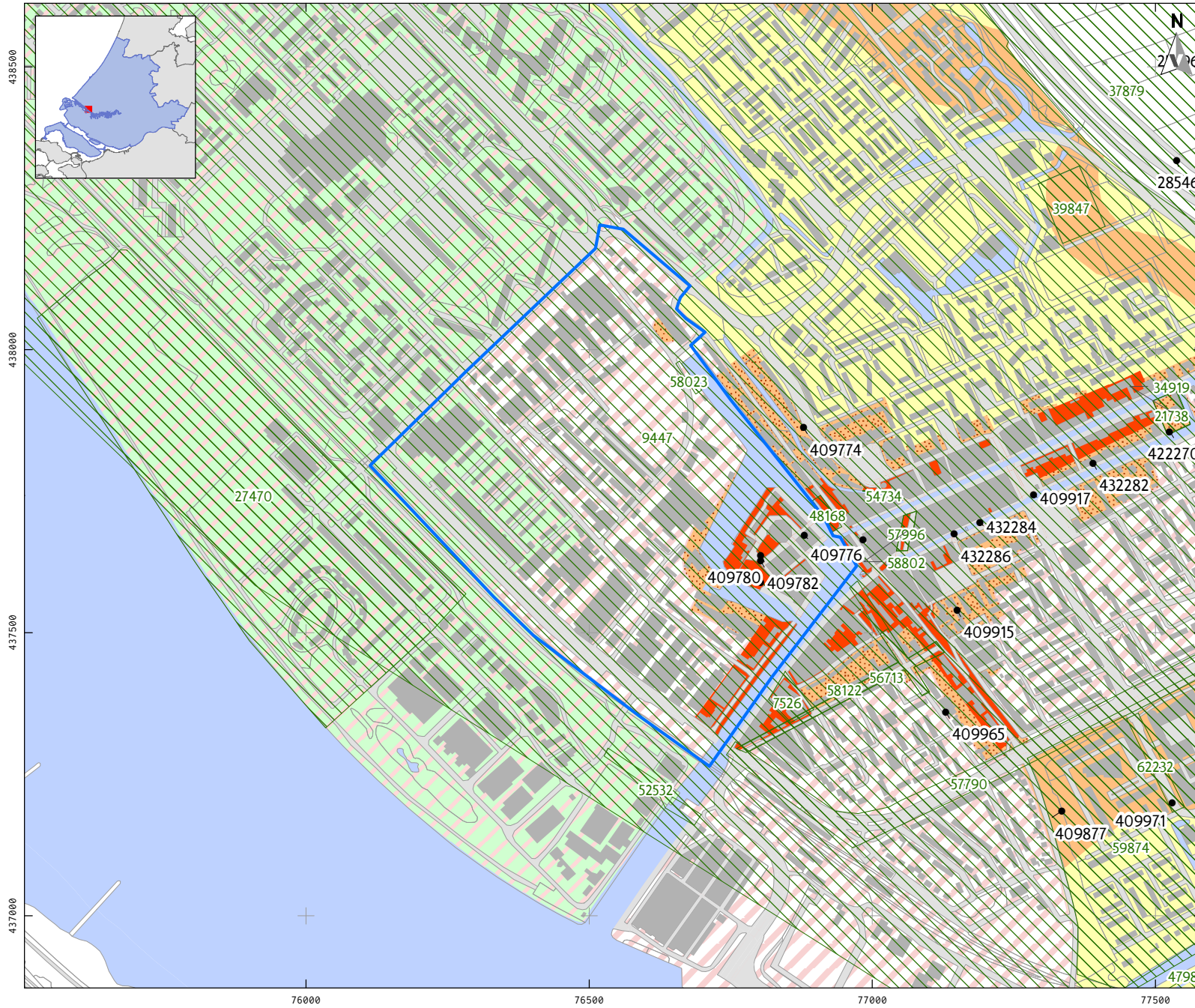
- Grens plangebied
- Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Walcheren**
 - oudere geulafzettingen
 - Laagpakket van Walcheren
 - kleidekafzetting, eventueel met veen in diepere ondergrond
- Overig**
 - geologie - niet gekarteerd
 - DINO boringen beleidskaart Maassluis 2012
 - DINO boringen, beschikbaar na afronding veldtoets beleidskaart Maassluis 2012
 - Boringen Beleidskaart Maassluis
 - Water
 - Gebouwen
 - Topografie overig

Project: V14-2903: Kapelpolder, gemeente Maassluis
Rapport: V1218
Datum: Oktober 2014
Bron: CC-BY Kadaster 2013, Visser et al. 2012, DINOLOket, 15-10-2014

Tekenaar: RS
Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

KAART 3 - ARCHEOLOGIE

LEGENDA

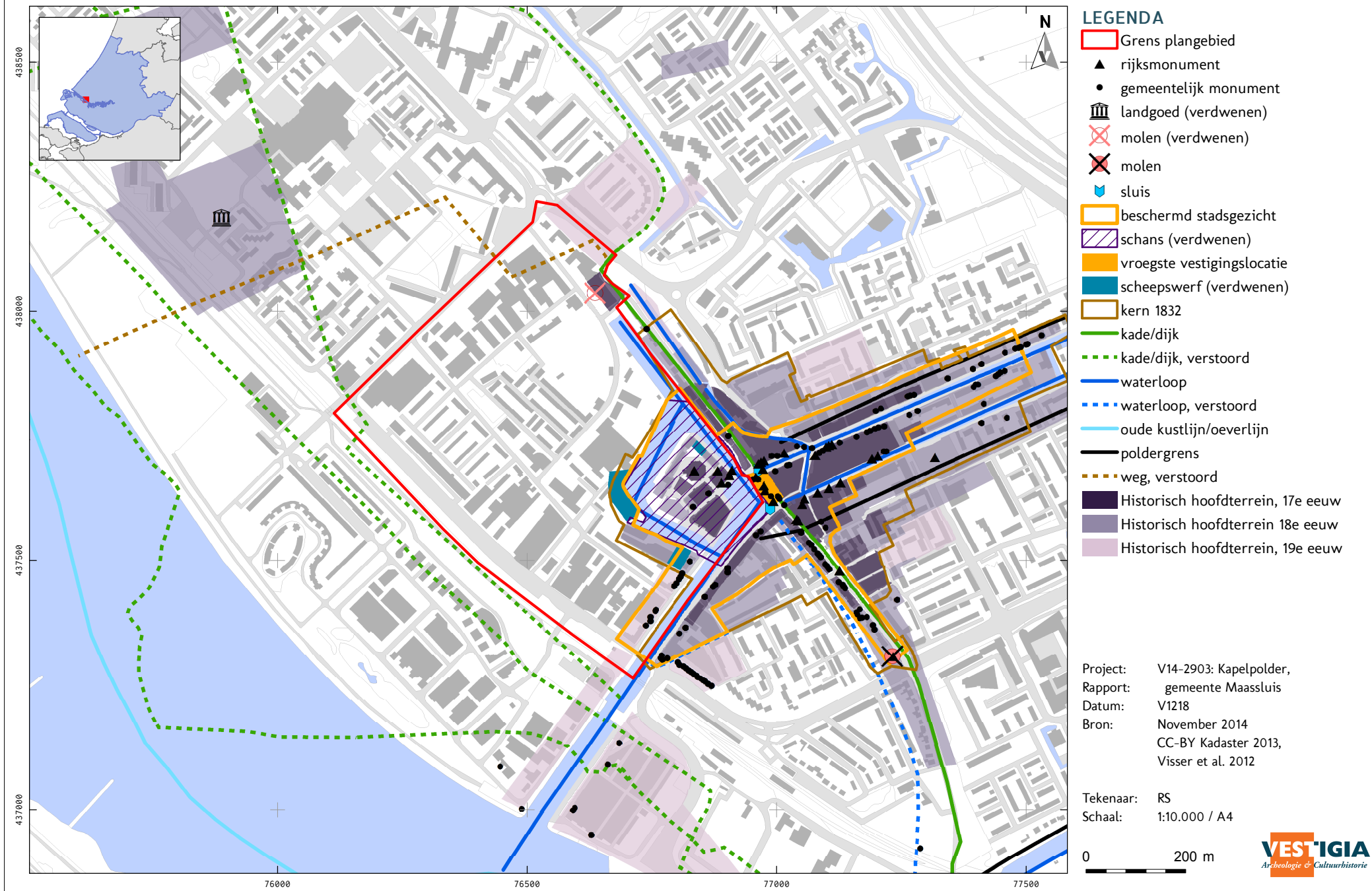
- Grens plangebied
- Gebouwen
- Weg/straat
- Overige topografie
- Water
- Archeologische waarde
- Hoge archeologische verwachting
- Middelhoge archeologische verwachting
- Lage archeologische verwachting
- Onbekende tot lage archeologische verwachting
- Onbekende archeologische verwachting
- verwachting mede gebaseerd op cultuurhistorie
- Waarneming (Waarnemingsnummer)
- Archeologische onderzoeken
- (Onderzoeksmeldingsnummer)

Project: V14-2903: Kapelpolder, gemeente Maassluis
 Rapport: V1218
 Datum: Oktober 2014
 Bron: CC-BY Kadaster 2013, Visser et al. 2012, Archis2 (RCE), juni 2014

Tekenaar: RS
 Schaal: 1:10.000 / A4

KAART 4 - CULTUURHISTORIE

KAART 5 - KRUIKIUS

LEGENDA

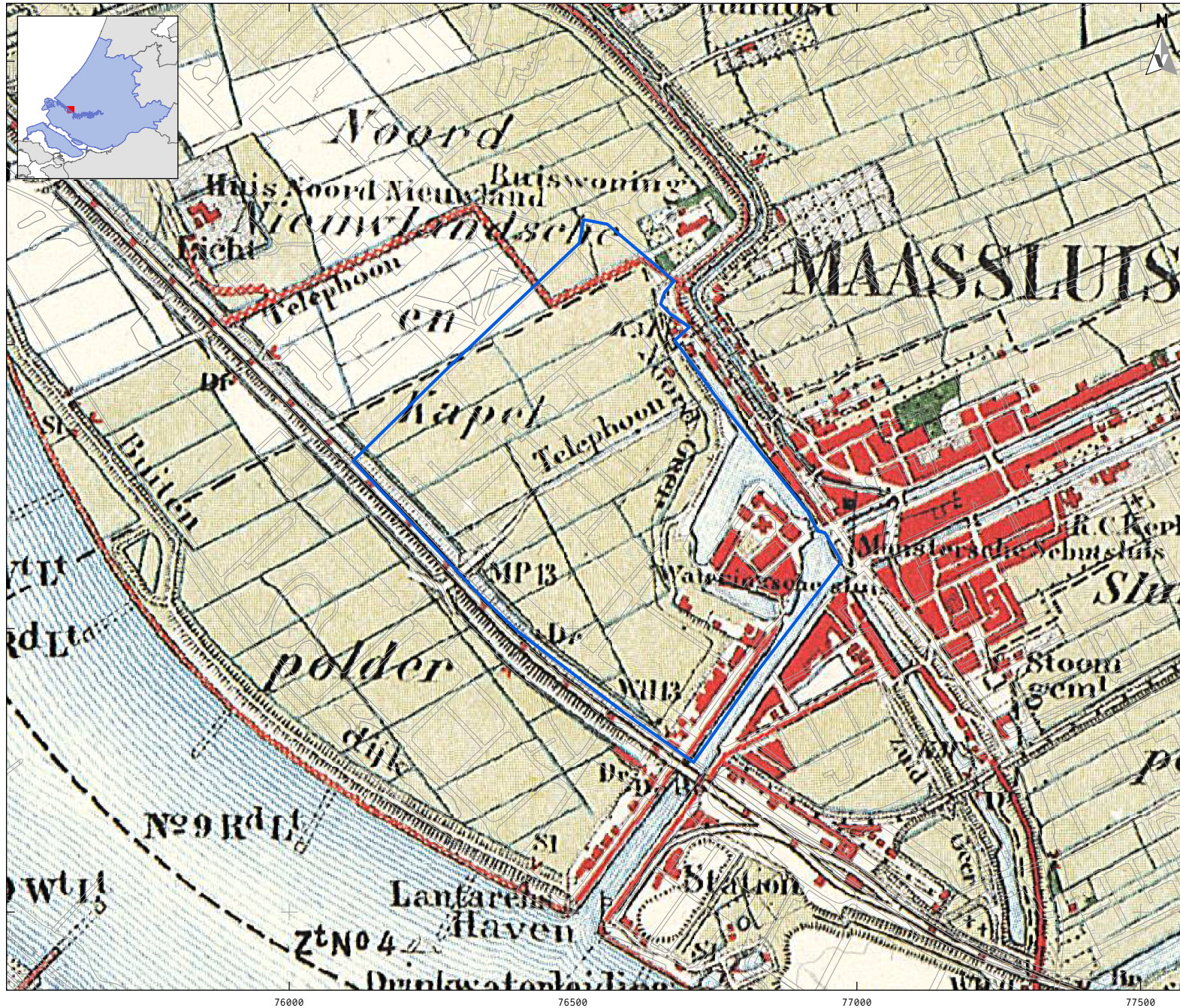
- Grens plangebied
- Huidige topografie

Project: V14-2903: Kapelpolder,
gemeente Maassluis
Rapport: V1218
Datum: Oktober 2014
Bron: CC-BY Kadaster 2013,
Kruikius 1712

Tekenaar: RS
Schaal: 1:10.000 / A4

0 200 m

KAART 6 - BONNEBLAD

LEGENDA

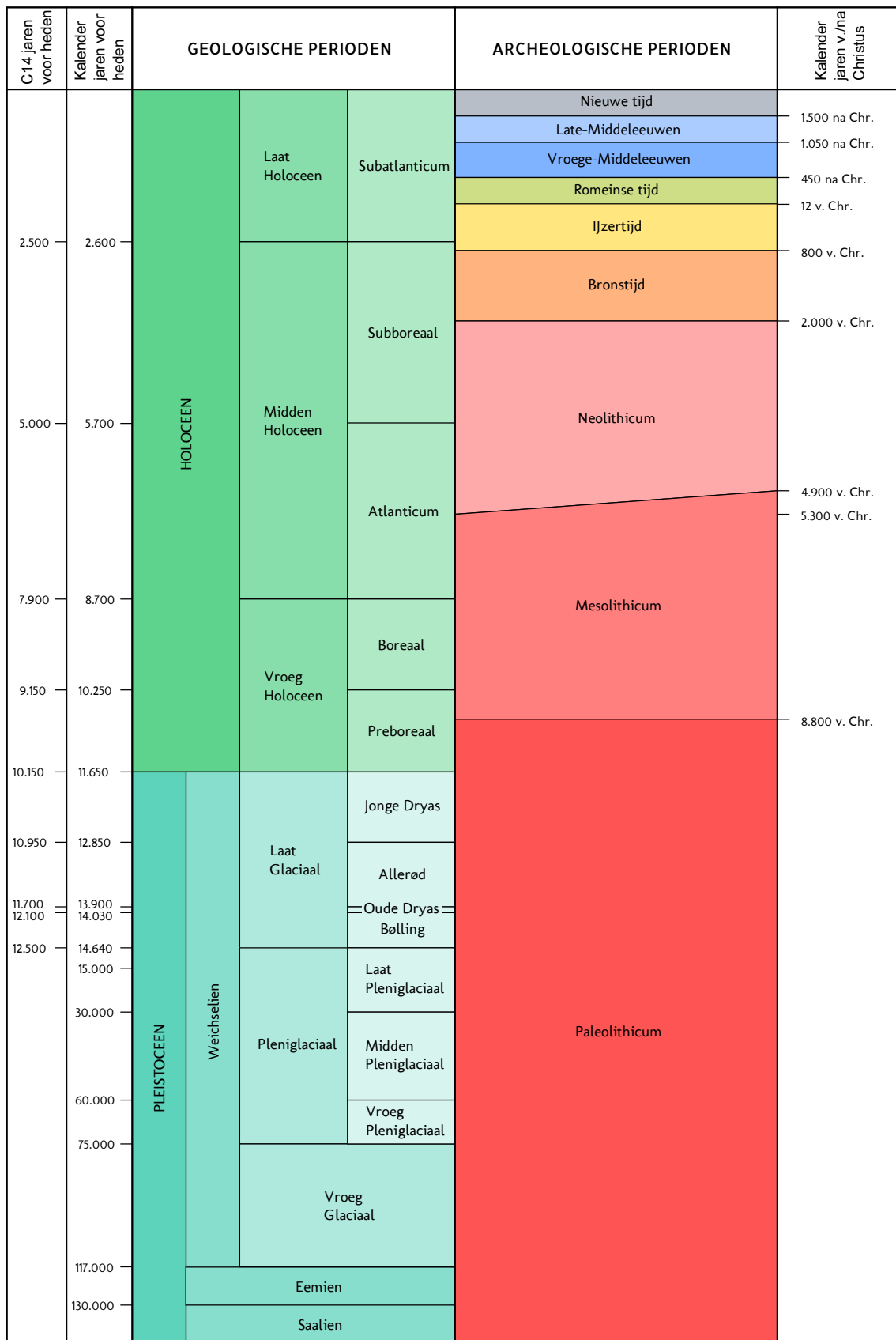
- Grens plangebied
- Huidige topografie

Project: V14-2903: Kapelpolder, gemeente Maassluis
 Rapport: V1218
 Datum: Oktober 2014
 Bron: CC-BY Kadaster 2013, Chromotopografische kaart des Rijks, blad 500 (1913)

Tekenaar: RS
 Schaal: 1:10.000 / A4

Bijlage 1 Overzicht archeologische en geologische perioden

C14 ouderdommen en gekalibreerde ouderdommen van het Holocene volgens Van Geel et al. (1980/1981). C14 ouderdom van het Laat Glaciaal volgens Hoek (2001/2008) en gekalibreerde ouderdommen van het Laat Glaciaal volgens Rasmussen et al. (2006). Overige pleistocene chronostratigrafie volgens Westerhoff et al. (2003). Archeologische perioden van de prehistorie volgens Louwe Kooijmans et al. (2005) en overige archeologische perioden volgens Archis.

Periode	Van - tot
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000-35.000 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000-8800 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	88.00-7100 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100-6450 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450-4900 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300-4200 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200-2850 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850-2000 voor Chr.
Vroege-Bronstijd	2000-1800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800-1100 voor Chr.
Late-Bronstijd	1100-800 voor Chr.
Vroege-IJzertijd	800-500 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500-250 voor Chr.
Late-IJzertijd	250-12 voor Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor-70 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70-270 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270-450 na Chr.
Vroege-Middeleeuwen	450-1050 na Chr.
Late-Middeleeuwen	1050-1500 na Chr.
Nieuwe Tijd A	1500-1650 na Chr.
Nieuwe Tijd B	1650-1850 na Chr.
Nieuwe Tijd C	1850-1950 na Chr.

Bijlage 2: Toelichting archeologisch proces

Bureauonderzoek

(KNA 3.2 Deel II Protocol 4002)

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerde archeologische verwachting, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek.

Het rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden en aardwetenschappelijke eigenschappen (LS02 t/m LS04). Afhankelijk van de omvang van de toekomstige (planologische) ingreep en werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het bureauonderzoek en de vraagstelling (LS01), zullen aanvullende gegevens moeten worden verzameld. Hierbij blijft de doelstelling van het bureauonderzoek (het komen tot een gespecificeerde verwachting) overeind (LS05). Ten aanzien van archeologisch onderzoek in de bebouwde omgeving kunnen ondergrondse bouwhistorische waarden aangetast worden. Het is daarom wenselijk om ook in het archeologisch bureauonderzoek aandacht te schenken aan de bebouwde omgeving en het voorkomen van ondergrondse bouwhistorische waarden, en zo een gespecificeerde verwachting op te stellen op basis van alle cultuurhistorische waarden in het onderzoeksgebied. Vervolgens wordt het rapport opgesteld (LS06) en de gegevens aangeleverd bij Archis, waarna het proces kan worden afgesloten. Daarnaast dient de digitale documentatie binnen twee jaar na afronding van het standaardrapport overgedragen te worden aan het e-Depot (www.edna.nl) (DS05).

Het bureauonderzoek geldt als onderbouwing voor het door Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie* opgestelde advies. Dit advies gaat nader in op de eventuele risico's en benodigde vervolgstappen bij de verdere ruimtelijke ontwikkeling. Uit het advies kan volgen dat het archeologische verwachtingsmodel nader in het veld getoetst dient te worden. Dit kan door middel van een Inventariserend Veldonderzoek Overig (booronderzoek) en/of een Inventariserend Proefsleuvenonderzoek. Dit veldonderzoek leidt of tot vrijgave van het onderzoeksgebied of tot een advies voor behoud van de vindplaats en indien niet mogelijk nader archeologisch onderzoek. Indien fysiek behoud niet mogelijk is, dient een opgraving of archeologische begeleiding uitgevoerd te worden.

Voor een Inventariserend Veldonderzoek Overig is een Plan van Aanpak vereist, dat 10 dagen van te voren ter inzage dient te liggen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Voor de andere typen archeologisch onderzoek dient eerst een Programma van Eisen opgesteld te worden. Dit Programma van Eisen dient goedgekeurd te worden door het bevoegd gezag (meestal de betreffende gemeente). Vestigia is bevoegd om het gehele archeologische proces te doorlopen.

Het is aan het bevoegd gezag om uiteindelijk te beslissen of na het bureauonderzoek nog andere archeologische werkzaamheden verricht dienen te worden. Het advies uitgebracht door Vestigia kan daarbij een belangrijke rol spelen en als zodanig ingebracht worden bij bestemmingsplanontwerpen of -wijzigingen en aanvragen voor bouwvergunningen. Indien gewenst, draagt Vestigia zorg voor een adequate afstemming van de resultaten met de betrokken gemeentelijke afdelingen. Op deze wijze wordt voorkomen dat in een later stadium discussie ontstaat over de gemaakte analyses.

Inventariserend Veldonderzoek

(KNA 3.2 Deel II Protocol 4003)

Het doel van inventariserend veldonderzoek (IVO) is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en/of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden. Het resultaat van een IVO is een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden (SP02, VS02 t/m VS07, DS01 t/m DS05). Dit betekent dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden.

Vestigia brengt naar aanleiding van het veldonderzoek een gespecificeerd advies uit, op basis waarvan het bevoegd gezag een besluit kan nemen over de wijziging in het bestemmingsplan van het onderzoeksgebied en eventueel nog te nemen vervolgstappen in het onderzoek.

Bij het IVO kan een onderscheid aangebracht worden in een verkennende, karterende en waarderende fase: *De verkennende fase* heeft tot doel inzicht te krijgen in de gaafheid van vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Het doel is kansarme zones uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor de volgende fasen van onderzoek. *De karterende fase* heeft tot doel het onderzoeksterrein systematisch te onderzoeken op de aanwezigheid van vondsten en/of sporen. *De waarderende fase* heeft tot doel het waarnemingsnet te verdichten om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vast te stellen.

Cruciaal voor de uitvoering van het IVO is de keuze voor een bepaalde onderzoeksmethode, waarmee de gespecificeerde archeologische verwachting, gesteld in het bureauonderzoeksrapport getoetst kan worden in het veld. Dit dient in een Plan van Aanpak duidelijk gemaakt te worden (VS01, SP01). Als eisen gelden een verantwoording van alle gebruikte informatie, waarop de keuze gebaseerd wordt en een beschrijving van de veronderstelde kenmerken van de verwachte archeologische vindplaatsen m.b.t. diepteligging, omvang, archeologische indicatoren, ruimtelijke verdelingen binnen de vindplaats, artefacten. Boor- en proefsleuvenonderzoek zijn op dit moment de enige karterende methoden voor het opsporen van (niet-zichtbare) sites buiten de historische kern die breed inzetbaar zijn. Andere prospectietechnieken zijn alleen in specifieke omstandigheden toepasbaar (bv. grondradar). Daarnaast kan de oppervlaktekartering een bijzonder waardevolle aanvulling zijn op een boor- of proefsleuvenonderzoek, met name daar waar (plaatselijk) sprake is van het aanploegen van vondstlagen of de aanwezigheid van molshopen en geschoonde sloten. Booronderzoek is een geschikte prospectietechniek voor het opsporen van sites die zich kenmerken door een archeologische laag of een vondststrooiing met een voldoende hoge dichtheid. Indien een op te sporen site zich kenmerkt door een lage vondstdichtheid (< 40 vondsten/m²) is booronderzoek minder geschikt en kan een proefsleuvenonderzoek een betere methode zijn. Voor details naar verschillende boormethoden wordt verwezen naar de KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek deel Karterend booronderzoek.

Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie is bevoegd tot het doen van alle fasen van booronderzoek. Ten aanzien van de rapportage en aanleveringseisen tot deponering gelden dezelfde eisen als bij een bureauonderzoek met het verschil dat eventueel vondstmateriaal (vondsten, monsters) binnen twee jaar na afronding van het veldwerk conform de eisen van het depot bij het aangewezen depot wordt aangeleverd (DS01 t/m DS05).

This text was set using the following freely available font software:

Allerta Copyright (c) 2010, Matt McInerney (<http://pixelspread.com>),
with Reserved Font Name Allerta.

Inconsolata_dz Copyright (c) 2006, Raph Levien (<http://www.levien.com>),
with Reserved Font Name <Inconsolata>.
Copyright (c) 2009, David Zhou (<http://blog.nodnod.net/>)
with Reserved Font Name <Inconsolata_dz>.

Molengo_Vestigia Copyright (c) 2007, Denis Moyogo Jacquerye,
with Reserved Font Name <Molengo>.
Copyright (c) 2011, Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie (www.vestigia.nl),
with Reserved Font Name <Molengo_Vestigia>; available at www.vestigia.nl/fonts.

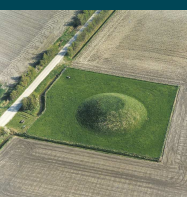

This Font Software is licensed under the SIL Open Font License, Version 1.1.
The license is available with a FAQ at: <http://scripts.sil.org/OFL>

Vestigia BV *Archeologie & Cultuurhistorie*
Spoorstraat 5
3811 MN Amersfoort
Nederland

Telefoon 033 277 92 00
E-mail info@vestigia.nl
Website www.vestigia.nl

K.v.K. Gooi- en Eemland 32078894

Erfgoedingenieurs

“Engineering the past, creating the future”

